

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Nową przypowieść Polak sobie kupi, / Że i przed szkodą, i po szkodzie głupi

Author: Małgorzata Smereczniak

Citation style: Smereczniak Małgorzata. (2018). Nową przypowieść Polak sobie kupi, / Że i przed szkodą, i po szkodzie głupi. W: R. Cudak, W. Hajduk-Gawron, A. Madeja (red.), "Na wrywki : 100 cytatów z polskiej poezji i dramatu, które powinien znać także cudzoziemiec" (S. 242-243). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja.

Nową przypowieść Polak sobie kupi, / Że i przed szkodą, i po szkodzie głupi

O cytacie

Cytat to dwa wersy kończące *Pieśń V z Ksiąg wtórych* Jana Kochanowskiego. Utwór ma charakter patriotyczny, jest również znany pt. *Pieśń o spustoszeniu Podola*, ponieważ jego treść nawiązuje do wydarzeń historycznych z 1575 roku. Wówczas miał miejsce najazd Tatarów, którzy zniszczyli m.in. **PODOLE**. Pierwsza strofa zawiera zwrot do adresata („Polaku!”), w kolejnych bohater utworu w emocjonalny sposób wylicza szkody wyrządzone przez Tatarów, przedstawiając najeźdźców w bardzo negatywnym świetle. Następnie zachęca Polaków do większego zaangażowania się w sprawę kraju, apeluje, by nie ustępować wrogowi, porzucić wygody i uczty, czynnie zaangażować się w walkę.

Cytat nawiązuje do powiedzenia: „Mądry Polak po szkodzie”. Można je zinterpretować następująco: Polacy dopiero po „szkodzie” – czyli po przykrym, dramatycznym zdarzeniu – zastanawiają się, jak w tej trudnej sytuacji należało postąpić i co można było zrobić wcześniej, by jej zapobiec. W dwuwiersie z *Pieśni o spustoszeniu Podola* znajdujemy jeszcze bardziej krytyczną ocenę Polaków: nie wykazują się mądrością nie tylko przed szkodą, ale i później. Fraza ma tym silniejszą wymowę, że zamiast o „mądrości” Polaków (lub jej braku) mowa tu w dosadny sposób o „głupocie”. Cytat bywa używany przy okazji krytyki postaw i zachowań ocenianych jako przejawy braku: racjonalizmu, przewidywania skutków, wyciągania wniosków z porażek, uczenia się na własnych błędach. Stosuje się go, mówiąc o polskich wadach narodowych.

O autorze i jego twórczości

Zob. **Czego chcesz od nas, Panie, za Twe hojne dary?*

Warto wiedzieć

- **PODOLE** – kraina geograficzna i historyczna, odegrała istotną rolę w historii Polski. Obszar ten w XVI wieku należał do Korony Polskiej, a obec-

nie znajduje się w granicach Ukrainy i Mołdawii (ważniejsze miasta to: Chmielnicki, Kamieniec Podolski, Winnica). Podole postrzegane było jako żyzna, urodzajna kraina. Jednocześnie, jako obszar przygraniczny, położony na obrzeżach kraju (kresowy), bywał terenem walk, co sprawiało, że zyskiwał szczególne znaczenie strategiczne i emocjonalne, a rycerstwo podolskie, jako zaprawione w boju, słynęło z waleczności.

Bibliografia

- Kochanowski J., 1970: *Pieśni*. Oprac. L. Szczerbicka-Ślęk. Wrocław.
- Pelc J., 1965: *Jan Kochanowski w tradycjach literatury polskiej (od XVI do połowy XVIII w.)*. Warszawa.
- Ziomek J., 1995: *Renesans*. Warszawa.

Małgorzata Smereczniak